

Олекса Чорнота, правозахисник

Розрекламоване підвищення пенсій «від Януковича» виявилось зрівнялівкою в оплаті праці для нероб та трудяг.

Українці ще не оговталися від весняних «справедливих» перерахунків пенсій, як на порозі чергова «радість»: із 1 липня мінімальна пенсія збільшується аж на... три гривні — із 706 до 709 гривень. Щомісяця отримуючи від держави кровно зароблене, більшість українських пенсіонерів замислюється: невже це все, що я заробив за своє життя, важко працюючи?

Перерахунки, зроблені після приходу до влади команди Януковича, виявилися черговим пенсійним обманом (хоч і обіцяли справедливе нарахування, залежно від стажу та заробітку). Після масових перерахунків пенсій з 1 січня 2010 року зрівнялівка в пенсіях звичайних «чорних» українських пенсіонерів ще більше поглибилася — бо той, хто важко трудився і хто не працював, часто мають відтепер майже однакову пенсію. Розрахунок — справедливий, нічого не скажеш: особа, яка жодного дня не працювала, отримала у травні 2010 року доплату до пенсії майже 300 гривень. Натомість ті, хто надривався по 50 років, могли не отримати жодної гривні доплати, бо розмір їхньої пенсії після перерахунку виявлявся... меншим, ніж до нього.

Не робив — і маєш

Хочемо ми цього чи ні, але в чинному українському пенсійному законодавстві закріплене таке положення: розмір пенсії — однаковий в особи, яка має 20 (жінка), 25 (чоловік) років стажу, та в особи, яка жодного дня не працювала. Мало хто заперечуватиме проти того, що людям треба платити пенсію не нижче від прожиткового рівня. Але, водночас, не можна призначати однакову пенсію тій особі, яка все життя пропрацювала, і тій, що палець об палець на стукнула за всі роки. Але у нашій державі може бути все.

До 31 грудня 2009 року прожитковий мінімум для непрацездатних становив 573 гривні на місяць. Якщо пенсіонер не працював, то, згідно з постановою уряду Тимошенко (від 11 березня 2009 року), до пенсії цього непрацюючого пенсіонера доплачували 28,4 гривні. Таким чином, станом на 31 грудня 2009 року загальна сума пенсії до виплати в особи, яка могла жодного дня не працювати, становила 601,4 гривні.

Згідно з Держбюджетом, мінімальна пенсія у 2010 році зростає таким чином: із 1 січня — 695 гривень, із 1 квітня — 706, з 1 липня 2010 року — 709, з 1 жовтня 2010 року — 723, із 1 грудня — 734 гривні на місяць.

У травні 2010 року особа, яка жодного дня не працювала, спершу отримала пенсію у попередньому розмірі 601,4 гривні, а потім їй дали доплату за травень у сумі 104,6 грн. (аби пенсія «дотягувала» до мінімальної), а ще згодом за січень і лютий додали 187,2 гривні.

Таким чином, загальна сума доплат у травні 2010 року становила для пенсіонера–нероби — 291,8 гривні. У червні 2010 року ця особа отримала пенсію за червень у розмірі 706 гривень, а також отримала доплату за березень у сумі 93,6 гривні і за квітень — 104,6 гривні.

Надалі пенсія зростатиме, як тільки підвищуватимуть прожитковий мінімум.

Рахуйте — і обурюйтеся!

Тим часом розмір пенсії міг не змінитися в особи, яка має понад 20 років стажу. Це можна проілюструвати на конкретному прикладі.

Приміром, у непрацюючого пенсіонера (чоловіка), який має 30 років стажу й одержував упродовж свого «трудового» життя заробіток, який удвічі перевищував середній заробіток у державі, розмір пенсії за грудень 2009 року становив майже 810 гривень. Оскільки цей пенсіонер одержував упродовж свого «трудового» життя заробіток, який удвічі перевищував середній заробіток у державі, індивідуальний коефіцієнт його заробітку становить цифру 2. Для порівняння, нині середній заробіток в Україні, згідно зі статистичними даними, досягнув майже 2 тисяч гривень на місяць. Щоб мати зараз коефіцієнт заробітку 2, необхідно офіційно заробляти майже 4 тисячі на місяць. Чи багато осіб в Україні має таку зарплату?!

Однак, замість того, щоб осучаснити колишній заробіток, який удвічі перевищував середній заробіток у державі, до нинішнього заробітку майже 4 тисячі гривень можновладці вирішили помножити коефіцієнти заробітків усіх пенсіонерів, які вийшли на пенсію до 31 грудня 2007 року, на середній заробіток у державі за 2006 рік — 928,81 гривень.

От і виходить, що якійсь особі, яка одержувала впродовж свого «трудового» життя заробіток, що вдвічі перевищував середній заробіток у державі, обчислюють зараз пенсію від осучасненого заробітку 1857,62 гривні ($928,81 \times 2 = 1857,62$), якщо ця особа вийшла на пенсію до 2007 року, а особі з таким же коефіцієнтом заробітку 2, але яка вийшла на пенсію 2010 року, обчислюють зараз пенсію від осучасненого заробітку 3300,86 грн. (середній заробіток в Україні за 2009 рік — 1650,43 грн $\times 2 = 3300,86$). Таким чином, залежно лише від дати звернення за пенсією розмір пенсії в осіб з однаковим стажем та заробітком може відрізнятись майже вдвічі.

Повертаючись до нашого прикладу, зазначимо, що величина оцінки одного року страхового стажу дорівнює зараз 1,35%, тобто 30 років страхового стажу дорівнюють 40,5% ($1,35 \times 30 = 40,5$).

Якщо від осучасненого заробітку 1857,62 взяти 40,5%, то основний розмір пенсії в пенсіонера з 30-річним стажем становитиме 752,34 гривні. Станом на 31 грудня 2009 року доплата за 5 років ($30-25=5$) понаднормового стажу (понад 25 років для чоловіків) становить 28,65 гривні (5% від $573=28,65$).

Якщо цей пенсіонер не працював, то до його пенсії виплачувалася доплата у сумі 28,4 грн. Таким чином, загальна сума пенсії за грудень 2009 року становила в цього пенсіонера — 809,39 грн ($752,34+28,65+28,4=809,39$).

Зважаючи на те, що основний розмір пенсії в цього пенсіонера (752,34 гривні) вищий за прожитковий мінімум для непрацевдатних, він не одержить жодної доплати до пенсії упродовж 2010 року. Крім того, враховуючи ту обставину, що з 1 січня 2010 року була знята доплата непрацюючим пенсіонерам у розмірі 28,4 гривні, розмір пенсії у цього пенсіонера з 1 січня 2010 року ще й зменшився. Бо якщо додати до основного розміру пенсії 752,34 доплату за 5 років понаднормового стажу 34,75 грн (5% від $695=34,75$), то сума пенсії до виплати у пенсіонера із 30-річним стажем мала би становити з 1 січня 2010 року 787,09 гривні ($752,34+34,75=787,09$), що є менше за виплачуваний розмір пенсії за грудень 2009 року — 809,39 грн. І тому, щоб не викликати збурення в суспільстві, уряд Азарова ухвалив рішення виплачувати в попередніх розмірах пенсії тим особам, в яких після проведення перерахунку пенсії з 1 січня 2010 року розміри пенсії зменшилися.

Таким чином, якщо до грудня 2009 року різниця в пенсіях двох осіб, одна з яких має 30 років стажу, а друга особа жодного дня не працювала, могла становити понад 25%, то з 1 січня 2010 року різниця в пенсіях цих двох осіб може становити вже 14%, а з 1 грудня 2010 року — менше 10%. Хіба такі дії можновладців не призвели до ще більшої зрівнялівки в пенсіях?

Для чого було працювати 30 років і офіційно одержувати удвічі вищий заробіток, ніж середній заробіток у державі, якщо розмір пенсії може бути лише на 10% вищий від розміру пенсії особи, яка жодного дня не працювала?

Де шукати справедливість?

На жаль, нинішня опозиція не критикує цих дій команди Януковича—Азарова, а зосередила усю свою критику на тому, що прожитковий мінімум із 1 січня 2010 року суттєво занижений. Та коли вже розуміють (а чи розуміють узагалі?) українські можновладці, що вирішення проблеми зрівнялівки в пенсіях полягає не в підвищенні прожиткового мінімуму для непрацевдатних, а в запровадженні справедливого механізму обчислення пенсії залежно лише від двох критеріїв: стажу та заробітку! Цей справедливий порядок обчислення пенсії давно вже розроблений, але в тих, хто при владі, нема бажання впроваджувати в життя ці напрацювання. Вихід із цієї ситуації є — це закон, один для всіх. Якби цим можновладцям обчислили пенсії не відповідно до їхніх привілейованих пенсійних законів, а відповідно до «виготовленого» ними ж загальнопенсійного Закону, то відразу був би змінений існуючий несправедливий порядок обчислення пенсії.

